

บทคัดย่อ

อาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ถือได้ว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในเวลาสงคราม เนื่องจากหากเกิดขึ้นมาแล้วย่อมไม่ใช่ว่าความเสียหายในระดับปกติธรรมดาอย่างแน่นอน ตราสารระหว่างประเทศที่สำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินคดีกับปัจเจกชนผู้ที่ได้กระทำความผิดอาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมได้คือ ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (ธรรมนูญกรุงโรม) อันเป็นตราสารที่มีผลในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นศาลถาวร (permanent court) ที่มีอำนาจพิจารณาคดีเหนือปัจเจกชน (individual) กำหนดให้มีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมตามข้อ 8 ของธรรมนูญกรุงโรม ซึ่งเป็นข้อบทฐานความผิดในเรื่อง “อาชญากรรมสงคราม” โดยกล่าวว่าการกระทำที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมตามเงื่อนไขต่างๆ ของข้อบทถือเป็นอาชญากรรมสงคราม โดยข้อบทที่กล่าวถึงเรื่องนี้มีทั้งข้อบทหลักที่บัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ และข้อบทที่เกี่ยวข้องที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในความหมายที่กว้างออกไป

ดังนั้นกรณีอาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม จึงสามารถถูกดำเนินคดีได้ในศาลอาญาระหว่างประเทศภายใต้หลักการทั่วไปของกฎหมายอาญา การดำเนินคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศนี้จะไปในลักษณะของการเสริมเขตอำนาจทางอาญาของศาลภายในประเทศต่างๆ โดยจะเข้ามาดำเนินคดีแทนศาลภายในของประเทศรัฐภาคีได้ ในกรณีที่รัฐภาคีไม่สมัครใจหรือไม่สามารถที่จะทำการสืบสวนสอบสวน หรือฟ้องร้องดำเนินคดีได้อย่างแท้จริง ซึ่งอัยการจะเป็นผู้ดำเนินการเมื่อประเทศรัฐภาคีศาลอาญาระหว่างประเทศ คณะมนตรีความมั่นคง บุคคลธรรมดาหรือองค์การพัฒนาเอกชนเสนอกรณีซึ่งดูเหมือนว่าได้ถูกกระทำความผิดและอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศให้อัยการดำเนินการสืบสวนสอบสวน โดยกฎหมายที่ใช้บังคับในศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น ในลำดับแรกจะมีการใช้ธรรมนูญกรุงโรม องค์ประกอบความผิดทางอาญา และระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาความและพยานหลักฐาน ในลำดับที่สองเมื่อเห็นว่าเหมาะสมก็อาจมีการใช้สนธิสัญญาและหลักการ และกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้บังคับรวมถึงหลักการที่เป็นที่ยอมรับของกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการขัดกันทางกำลังทหาร และในกรณีที่ไม่สามารถใช้ทั้งลำดับแรกและลำดับที่สองได้ ให้ใช้หลักการทั่วไปของกฎหมายที่ศาลอาญาระหว่างประเทศได้มาจากกฎหมายภายในของระบบกฎหมายของโลก รวมทั้งกฎหมายภายในของรัฐซึ่งตามปกติจะทำให้เขตอำนาจเหนืออาชญากรรมนั้นตามที่เหมาะสม ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าหลักการเหล่านี้ต้องไม่ขัดกับธรรมนูญกรุงโรม และกฎหมายระหว่างประเทศ

และบรรทัดฐานและมาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ รวมทั้งศาลอาญาระหว่างประเทศอาจใช้หลักการและกฎเกณฑ์ของกฎหมายตามที่ได้มีการตีความไว้ในคำตัดสินของตนก่อนหน้านี้ ซึ่งในกรณีนี้อาจใช้การตีความของศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจในประเด็นเรื่องเดียวกัน โดยการใช้บังคับและการตีความกฎหมายตามที่กล่าวมานี้ต้องสอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนอันเป็นที่ยอมรับกันในระหว่างประเทศและโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วย

โดยในส่วนของประเทศไทยหากจะมีการดำเนินการเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมเพื่อประโยชน์ในเรื่องของการดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามแล้วจำเป็นที่จะต้องศึกษารูปแบบการออกกฎหมายภายในรองรับพันธกรณีภายใต้ธรรมนูญกรุงโรม และปรับปรุงกฎหมายภาคสงครามให้มีความสอดคล้องกับธรรมนูญกรุงโรมเพื่อให้ถูกหยิบยกขึ้นกล่าวอ้างได้ว่าประเทศไทยได้ละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศและเพิ่มเติมกฎหมายให้สามารถดำเนินคดีกับอาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันการถูกแทรกแซงอำนาจทางตุลาการหากประเทศไทยไม่ประสงค์ให้ศาลอาญาระหว่างประเทศเข้ามาดำเนินคดี ส่วนในกรณีที่ประเทศไทยไม่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมแล้วประเทศไทยก็ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขรวมถึงเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอาชญากรรมสงครามที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นข้อบทพื้นฐานในการนำตัวปัจเจกชนผู้ที่เกี่ยวข้องมาดำเนินคดี โดยเฉพาะการนำเอามาตรการทางอาญามาใช้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นรากฐานของการพัฒนาความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศที่จะนำปัจเจกชนผู้ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาและลงโทษในศาลทหารได้